

Traži ...

(/)

Izvorišta: Otočke šume - od deforestacije do reforestacije

 Irena Dlaka Subota 05.11.2022.

Pod
zajedničkim
nazivom
"Otočko

(/images/novosti/2022-11/otockesume1sjeca_crnike-puntakriza.jpg)

Sječa crnike, Punta Križa / foto: I. Dlaka

gospodarstvo nekad i danas – između monokultura i održivog razvoja", objavit ćemo niz članaka koje je pripremila prof. Irena Dlaka...

Cijene grijanja lete u nebo. Peći na drva ponovo su tražene. S prvim danima listopada na našem otočju tradicionalno započinje sezona sječe ogrjevnog drva, najčešće crnike, oduvijek cijenjene zbog visoke kaloričnosti. Sve do ne tako davnih vremena otočani su se redovito grijali na drva, na njemu su kuhali i pekli kruh, radili vapno i od njega gradili brodove. Potražnja za drvom bila je velika, a otočki krajolici puno ogoljeniji no danas.

Sve do dolaska ovih krajeva pod mletačku vlast, otočke hrastove šume su se više krčile zbog novih obradivih površina i pašnjaka, a manje sjekle zbog drva. Venecija je u 15. i 16. stoljeću imala veliku potrebu za brodograđevnim drvom, kao i za drvom za krušne peći u kojima se pekao *biscotto* (dvopek) za mornaricu. Njime su plaćali posade brodova i vojnike u utverdama, a nerijetko i "mir u kući". Šume su im bile toliko važne da su ubrzo po dolasku na vlast zabranili njihovo krčenje i ispašu stoke u mladoj šumi. Sječa je bila strogo kontrolirana, a drvo se smjelo prodavati samo u Veneciji. Sva velika hrastova stabla pogodna za brodogradnju posebno su označili žigovima i proglasili vlasništvom države. Unatoč predrasudama koje

baštinimo iz romantičarskog 19. stoljeća, mletačka vlast je nastojala očuvati šume, svjesna da stabla ne mogu narasti "preko noći". No pritisak sve brojnijeg otočkog stanovništva i dodatni porast potražnje za drvom zbog razvoja brodogradnje u 18. stoljeću postao je prevelik, a nadzor nad sječom preslab - šume su se nemilice sjele. Putopisac Alberto Fortis je 1771. sa žaljenjem konstatirao: "Vlasnici svoje šume održavaju loše, a na javnim dobrima više uopće ne postoje, toliko su se u uništavanju upinjali divljaštvo i škrtost", te poziva vlast na obnovu šuma. Prvo ozbiljnije pošumljavanje otočkih goleti dogodit će se tek stotinjak godina kasnije.

(/images/novosti/2022-11/otockesume2suma_crnike-puntakriza-cres.jpg) (/images/novosti/2022-11/otockesume3crnika_sveti-blaz-cres.jpg) (/images/novosti/2022-11/otockesume4suma_tramuntana-cres.jpg) (/images/novosti/2022-11/otockesume5hrast-tramuntana-cres.jpg) (/images/novosti/2022-11/otockesume6suma_cikat-s_vele_straze-losinj.jpg) (/images/novosti/2022-11/otockesume7alepski_bor-sveti_ivan-losinj.jpg) (/images/novosti/2022-11/otockesume8borovi_uz_more-cikat-losinj.jpg)U vrijeme najvećeg procvata lošinjskih brodogradilišta, u kojima su se u drugoj polovici 19. stoljeća gradili veliki drveni jedrenjaci, na otoku više nije bilo šuma. Sva drvena građa morala se dovoziti s kopna, ponekad čak i iz Amerike. I drvo za krovne grede se moralo dovoziti izvana, pa su Lošinjani zbog praktičnosti izrade i uštede drvne građe izmislili novi tip kuće, onaj sa širokim zabatom i kratkim sljemenom. Na otoku nije bilo niti kvalitetnog kamena za gradnju kuća, što se nadoknađivalo obilnijom uporabom vapnene žbuke. Vapno se proizvodilo u *japnenicama* smještenima na obali blizu šuma u kojima se sjeklo ogrjevno drvo, a za njihovu potpalu koristilo se granje preostalo od sječe. *Prašće* (suho granje) odnosilo se u *brencama* (zavežljajima) doma za potpalu, a za kuhanje često su se koristili *harići* (panjevi). Ništa se nije bacalo. Ogrjevno drvo se prodavalo, najviše u Veneciji, gdje se između ostaloga koristilo i u proizvodnji vrlo traženog *murano* stakla. Jedina stabla koja se nikada nisu sjekla bila su ona oko lokvi i poneki usamljeni primjerak na pašnjaku, da se ovce imaju gdje skloniti od žege i kiše.

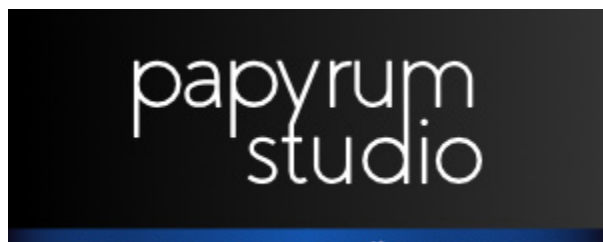
Krajem 19. stoljeća pomorstvo na jedra posustaje pred pojavom parobroda, no zato se na Lošinju pojavljuje nova gospodarska grana - turizam, i to zimski, lječilišni. Glavna terapija bila je "zračna kupka", tj. duga šetnja uz morsku obalu. Kako bi lokalnu mikroklimu učinili još ugodnijom i ljekovitijom, Lošinjani su predvođeni profesorom Ambrozom Haračićem pošumili okolicu Malog Lošinja. U svega šest godina (1886.-1892.) u goli krš je posađeno nevjerojatnih 500.000 sadnica borova i drugih stabala, od čega je preživjelo njih 300.000. Kopalo se

ručno, a voda za zalijevanje donosila se brodovima i potom nosila na glavi do svake sadnice. Pošumljavanje se nastavilo i u prvim desetljećima 20. stoljeća. Rezultat tog truda su prekrasne, no sada već (pra)stare borove šume na Čikatu i uokolo Malog i Velog Lošinja. Naime, alepski bor živi prosječno 130-150 godina, a stara stabla rado napadaju razni kukci i lako ih ruše vjetrovi. Vrijeme je za neke nove akcije pošumljavanja. Borova šuma odavno je zaštitni znak lošinjskog turizma i bez nje Lošinj više ne bi bio Lošinj.

Posebna priča su prekrasne stare autohtone šume na creskoj Tramuntani, gdje raste čak 57 vrsta drveća, a od toga pet vrsta hrastova, što ih čini jedinstvenim šumskom kompleksom u Hrvatskoj. Tu na dubokim, kiselim tlama rastu i rijetko viđeni autohtoni pitomi kesteni (postoje bar od antike), od kojih je dio davno cijepljen na krupnije marune. Orijaška stabla imponantne debljine kojima nema premca na Sredozemlju daju šumama Tramuntane pomalo nestvaran, "vilinski" izgled. Prostor je to koji po svemu zaslužuje biti zaštićen kao posebni botaničko-zoološki rezervat.

S druge strane, šume hrasta crnike na južnom dijelu Cresa (Punta Križa) već se preko 500 godina planski sijeku za ogrjevna drva. Drvo se sječe do panja i potom pušta da kroz dvadesetak godina iz njega izraste više novih "grana", nakon čega se postupak ponavlja. Unatoč tome, šume crnike na Punt Križa smatraju se najočuvanijim i najljepšim šumskim kompleksom svoje vrste na Jadranu. Hoće li nas aktualna energetska kriza vratiti na masovno grijanje na drva? Ili ćemo uložiti u solarne elektrane i proizvoditi vlastitu "zelenu" energiju? Lošinj je, uz Hvar, najsunčaniji otok na Jadranu.

Članak je napisan uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije temeljem Programa ugovaranja novinarskih radova u elektroničkim publikacijama.

FOTO, VIDEO I GRAFICKE USLUGE

- VJENČANJA
- EVENTI
- APARTMANI
- OSOBNI DOKUMENTI
- GRAFIČKI DIZAJN
- TISAK
- PLASTIFICIRANJE
- FOTOKOPIRANJE
- IZRADA WEB STRANICA

(/index.php/component/banners/click/180)

S Nekretnine Sobol

Rijeka
Lošinj
Cres

(/index.php/component/banners/click/107)

SAL
SAILING ACADEMY LOŠINJ

(/index.php/component/banners/click/195)

Servisne informacije

Katamaran M. Lošinj - Cres - Rijeka

(/index.php/servisne-informacije/102-katamaran-m-losinj-cres-rijeka)

Trajekti Merag-Valbiska, Porozina-Brestova

(/index.php/servisne-informacije/84-trajekti)

Brodsko linija Ilovik - Mrtvaška

(/index.php/servisne-informacije/350-brodsko-linija-ilovik-mrtvaska)

Brod M. Lošinj - Unije - Susak

(/index.php/servisne-informacije/101-brodsko-linija-m-losinj-unije-susak)